

სოფიო გუგუნავა

პოლიტიკური და კულტურული ცვლილებები იაპონიაში XX საუკუნის მიწურულს

1945 წელს მეორე მსოფლიო ომში მარცხის შემდეგ, იაპონელი ხალხი ელოდა ცვლილებებს საზოგადოების დემოკრატიული კუთხით გარდასაქმნელად. გარდაქმნები იაპონიაში აშშ-ის მეშვეობით განხორციელდა, კერძოდ, ცვლილებებს სათავეში გენერალი მაკარტური ჩაუდგა. იგი იყო იაპონიაში აშშ-ის საოკუპაციო ჯარების ხელმძღვანელი. ცვლილებები შეეხო როგორც ეკონომიკურ, ისე პოლიტიკურ და კულტურულ სფეროებსაც. მაკარტურის მიერ გატარებული რეფორმებისა და 50-იან წლებში აშშ-სთან გაფორმებული რიგი ხელშეკრულებების მეშვეობით იაპონიამ შეძლო ფეხზე წამოდგომა და მოწინავე ადგილის დაკავება მსოფლიოს წამყვან ქვეყნებს შორის.

ცნობილია, რომ თითქმის 30 წლის მანძილზე იაპონიას პროფკავშირების გენერალური საბჭო მართავდა. ის მოითხოვდა საცხოვრებელი პირობებისა და შრომის პირობების გაუმჯობესებას, რის გამოც იაპონური მონოპოლიები იძულებულნი გახდნენ დათმობაზე წასულიყვნენ და ყოველწლიურად გაეზარდათ ხელფასები, რამაც იაპონია შესამჩნევად მიუახლოვა ევროპულ და ამერიკულ დონეს. 1990-იან წლებში იაპონიის ეკონომიკაში შეიმჩნეოდა სტაგნაცია. წარმოება 1990-94 წლებში შემცირდა, მან 5%-დან 1%-მდე დაინია. 1990 წელს ტოკიოს ბირჟაზე დაიწყო აქციების ვარდნა, რამაც გამოიწვია დასაქმებული პერსონალის სამსახურებიდან დათხოვნა ან მათი გაშვება გრძელვადიან შვებულებებში [1.67]. იაპონიაში სტაბილურობას ძირითადად ინარჩუნებდნენ იმპორტის შემცირებით და ექსპორტის გაზრდით. 1980 წლამდე იყო პასიური

ბალანსი, გაჰქონდათ ბევრად ნაკლები და მხოლოდ 1981 წელს მიაღწია მან აქტიურ ბალანსს. 1985 წელს აქტიური ბალანსი ელვისებურად იზრდება და, ამასთან ერთად, იაპონური მონოპოლიებიც მდიდრდებიან [1.72].

1983-94 წლებში თავი იჩინა ეკონომიკურმა კრიზისის ნიშნებმა, გაკოტრდა 100 000-ზე მეტი ფირმა. ეკონომიკურმა კრიზისმა გამოიწვია პოლიტიკური კრიზისიც. როგორც ცნობილია, 1955 წლიდან იაპონურ პოლიტიკურ ასპარეზზე იაპონიის ლიბერალ-დემოკრატიული პარტია დომინირებდა. 1993-97 წწ-ში აღნიშნული პარტიის წევრები კოალიციური მმართველობის წევრები იყვნენ. ბუნებრივია, რომ ასეთი აბსოლუტური ძალაუფლება გამოიწვევდა პარტიის დაშლას; იზრდებოდა კორუფცია, მექრთამეობა და ა.შ. [1.86].

2000 წლის 25 ივლისს ქვეყანაში ჩატარდა ახალი არჩევნები. ლიბერალურ-დემოკრატიულმა პარტიამ დაკარგა უმრავლესობა, მაგრამ მოახერხა ხელისუფლების ფორმირება კოალიციური მთავრობისა. პრემიერმინისტრის პოსტი დაიკავა პარტიის ლიდერმა **მორიმ**. მისმა მმართველობამ ამ პოსტზე დიდხანს არ გასტანა. 2001 წელს მორი დაადანაშაულეს ფინანსურ სკანდალში და იგი იძულებული გახდა დაეტოვებინა დაკავებული თანამდებობა, ხოლო 2004 წლის 26 აპრილს რიგგარეშე არჩევნებში გამარჯვება მოიპოვა ლდპ-ის თავმჯდომარე ჯუინიჩირო კოიძუმიმ და დაიკავა იაპონიის პრემიერმინისტრის პოსტი. კოიძუმი საზოგადოებაში დიდი პოპულარობით სარგებლობდა, მას „ლომგულსაც“ კი უწოდებდნენ. პარლამენტში 121 ადგილიდან მისმა კოალიციამ 78 ხმა მოიპოვა ზედა პალატაში. კოიძუმიმ პოსტის დაკავების შემდეგ წამოაყენა რეფორმების გატარების გეგმა:

1. ეკონომიკისა და ფინანსების გაჯანსაღება;
2. საფოსტო სისტემის პრივატიზაცია;
3. ლდპ-ის შიდაპოლიტიკური სისტემის რეორგანიზაცია.

ის მოსახლეობას მოუწოდებდა, რომ ქვეყნის ნათელი მომავლისთვის საჭირო იყო ერთგვარი „შოკური თერაპიის“ ატანა.

საბანკო სისტემის რეფორმა ჩააბარა ეკონომიკის მინისტრ **ტაკენაკას**. ხელისუფლებამ შეძლო და მოახერხა საბანკო ვალების შემცირება, მიაღწია ეკონომიკის წინსვლას და აქციების კურსის ზრდას. პრემიერმინისტრის გადამწყვეტილებით გაიზარდა იაპონიის არმია – თავდაცვის ძალები, ხოლო **2001** წლის ოქტომბრიდან ნება დართო მათი გამოყენებისა იაპონიის ფარგლებს გარეთ. **2004** წლის იანვარში იაპონიამ დაარღვია კონსტიტუცია და ერაყში კოალიციური ძალების დასახმარებლად თავისი სამხედრო კონტინგენტი გაგზავნა. **2006** წლის **23** სექტემბერს კოიძუმიმ აღარ წამოაყენა თავისი კანდიდატურა პრემიერმინისტრის პოსტზე და ახალ პრემიერად აირჩიეს **53** წლის შინძო აბე. იგი წარმოადგენდა ლდპ-ს.

13 წლის მანძილზე მთავრობის ცვალებადობამ იაპონიაში გამოიწვია როგორც პოლიტიკური, ისე ეკონომიკური არასტაბილურობა. ის ეკონომიკური რეფორმები, რომლებსაც კოიძუმი ჰპირდებოდა, ვერ შესრულდა და ჩაიშალა. ამ პერიოდში დაიძაბა ჩინეთ-იაპონიის ურთიერთობებიც. **2003** წელს ორ ქვეყანას შორის ურთიერთობების გაართულების მიზეზი გახდა დავა კუნძულ სენკაკუს გამო, რომელიც აღმოსავლეთ ჩინეთის ზღვაში მდებარეობს.

რადიკალური ცვლილებები შეეხო ასევე იაპონიის კულტურულ ცხოვრებას. კერძოდ, ახალი კულტურული ცოდნით გამდიდრებული იაპონიის კინემატოგრაფია მომდევნო საფეხურზე გადავიდა. თავდაპირველად იაპონელები იღებდნენ ისეთ ფილმებს, რომლებიც რალაციით თეატრალურ დადგმებს მოგვაგონებდა, მაგრამ გარკვეული დროის მერე ეს ჟანრი შეიცვალა და უფრო რეალური ყოფის, კულტურის და ყოველდღიური ცხოვრების ამსახველ ჟანრში გადაიზარდა **[2.103]**. აღსანიშნავია, რომ იაპონიაში **XX** საუკუნის მეორე ნახევრის

დასაწყისში არსებობდა ექვსი კინოთეატრი. სწორედ ამ პერიოდში იწყება გენიალური რეჟისორის, **აკირა კუროსავას** ფილმების გამოჩენაც. მსოფლიოში ცნობილი და ყველასათვის საყვარელი ანიმე ჟანრი სწორედ ამ პერიოდში იხვეწება და განვითარების ახალ დონეს აღწევს. თავდაპირველად იაპონელი ანიმატორები ცდილობდნენ მიეზაძათ დასავლელი კოლეგებისთვის (მაგ., უოლტ დისნეი) და მათი მსგავსი ნამუშევრები შეექმნათ, მაგრამ იაპონელებმა გადანყვიტეს მიმართულების შეცვლა და პერსონაჟების იერსახეში რადიკალური ცვლილებები შეიტანეს (დიდი თვალები, ფერადი თმები, ჩაცმულობის სტილი და სხვა).

XX საუკუნის მეორე ნახევარში იაპონურმა ლიტერატურამ რადიკალური ცვლილებები განიცადა. მან შეძლო და ძირეული გარდაქმნა მოახდინა მკითხველთა ცნობიერებაში, მოხიბლა ისინი დრამატულობით, რეალობით და გულწრფელობით; ასევე მოახდინა რეალობისა და მითების გაერთიანება. ამ ახალი მიმართულების ფუძემდებლებს შორის განსაკუთრებულად გამოარჩევენ ისეთ მწერლებს, როგორებიც არიან: იუკიო მიშიმა და კენძაბურო ოე [4. 62].

როდესაც ვსაუბრობთ კულტურულ ცვლილებებზე, შეუძლებელია არ ვახსენოთ ცნობილი იაპონური ჩაცმულობის სტილი, ე.წ. „ქუჩის მოდა“. ისეთი ჟანრის პოპულარობამ, როგორიც ანიმეა, დიდი გავლენა იქონია მოსახლეობის არა მარტო ცხოვრების, არამედ ჩაცმულობის სტილზეც. ეს გავლენა განსაკუთრებით ახალგაზრდა თაობას შეეხო. მათ დაიწყეს ანიმეს მთავარი პერსონაჟების მიბაძვა და მათი ჩაცმულობის ყოველდღიურ ცხოვრებაში გადმოტანა. იაპონიის ზოგიერთ რაიონში შეხვედებით ახალგაზრდათა ჯგუფს, რომელიც საკუთარ თავს კონკრეტული სუბკულტურის ნაწილად აღიქვამს, მაგ: გოთიკური მოძრაობის მხარდამჭერები, რომლებიც შავებში გამოწყობილი კოსტიუმებით, ტყავის ხელთათმანებით და მრავლობი-

თი პირსინგებით გვხვდებიან. ასევე არის ე.წ. „ხილის“ სტილის მიმდევართა ჯგუფი, რომელიც თავის ჩაცმულობაში განსაკუთრებულ ყურადღებას ფერადზე ამახვილებს; იღებავენ თმას სხვადასხვა ფერად და მრავალფეროვან აქსესუარებს ატარებენ [3.98].

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მეოცე საუკუნის მეორე ნახევარი იაპონიისათვის ცვლილებების პერიოდი იყო. განვითარდა ისეთი სფერო, როგორც არის ეკონომიკა; ცვლილებები განიცადა პოლიტიკურმა სექტორმა, ასევე რადიკალური გარდაქმნები მოხდა კულტურული და სოციალური კუთხით. დაიხვეწა და განვითარდა იაპონური კინემატოგრაფია, ლიტერატურა, მხატვრობა; შეიცვალა ცხოვრების სტილი; ეკრანებზე გამოჩნდა ანიმე ფილმები, რამაც უზარმაზარი პოპულარობა პოვა მთელი მსოფლიოს მასშტაბით. ყოველივე ზემოთქმულით ჩანს, რომ იაპონია გახდა ერთ-ერთი წამყვანი ქვეყანა, რომლის ისტორიით და კულტურით მთელი მსოფლიო აღფრთოვანებულია.

ლიტერატურა – REFERENCES

1. Frances McCall Rosenbluth , Michael F., Thies - Japan Transformed: Political Change and Economic Restructuring. Princeton, 2008.
2. Yoshio Sugimoto, Japanese Culture: An overview , Cambridge 2010
3. Yoshio Yasumaru, HE TWENTIETH CENTURY JAPANESE EXPERIENCE, Japan, 2001.
4. Садокова А. Р., Корнеева И. В., КУЛЬТУРА ЯПОНИИ , Южно-Сахалинск, 2019.

SOPIO GUGUNAVA

**POLITICAL AND CULTURAL CHANGES AT THE END
OF THE 20TH CENTURY IN JAPAN**

Summary

In 1945 After World War II, the Japanese people were waiting for changes to transform the society in a democratic way. Transformations in Japan were carried out through the US, in particular, General MacArthur made the changes. He was the leader of the US occupation forces. Through MacArthur's reforms and a number of agreements signed with the US, Japan was able to stand up and take an advanced place among the world's leading countries. Such sphere as economy has developed, political sector has undergone thorough changes, although radical transformations have taken place in the cultural and social aspects. Japanese cinema and literature refined and moved to a new level. Anime movies appeared on screens, which gained huge recognition all over the world. All of the facts mentioned above have made Japan one of the leading countries, whose history and culture attracts and gains admiration from the whole world.